

آشنایی با مدرسه تاریخی شیخ الاسلام؛

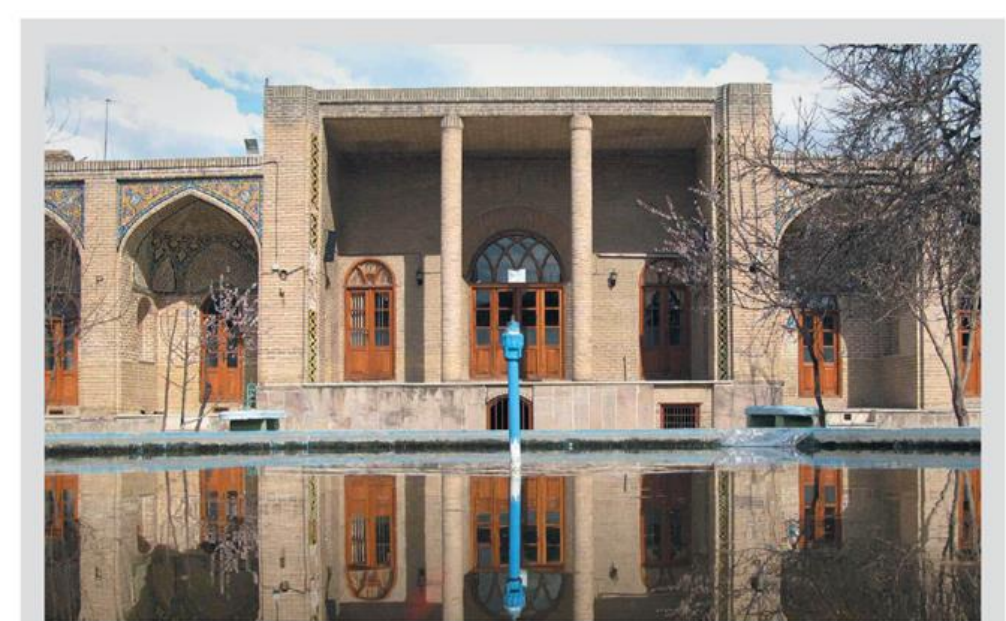
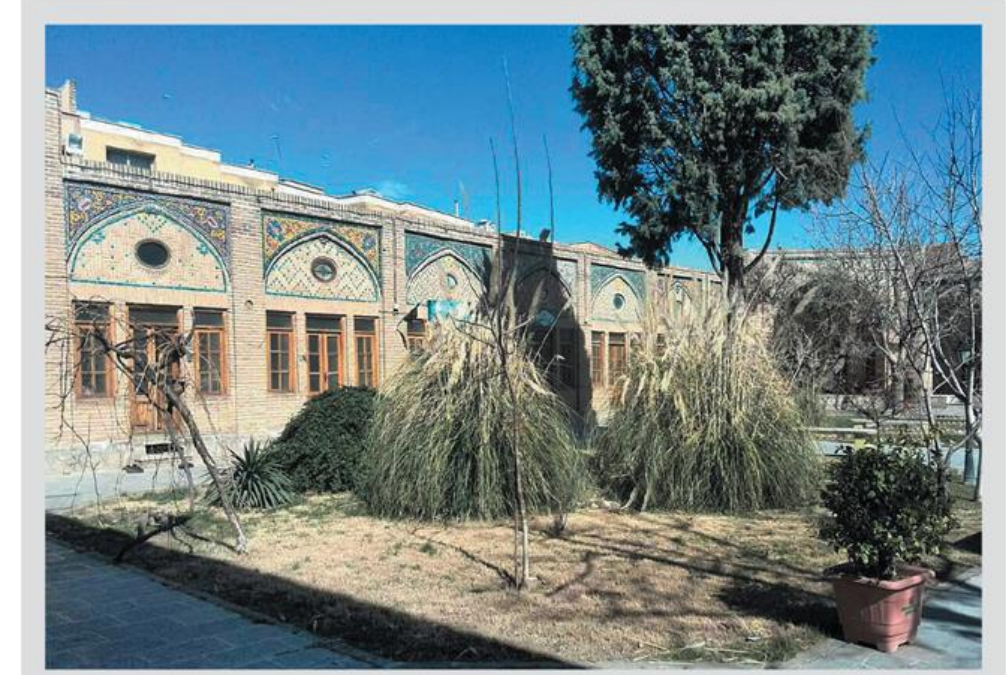
مسجد-مدرسه ای در دارالمؤمنین

زهرا فشانجی

بی اراده چشم به آن می‌دوزم و وارد این فضای دلچسب و روح نواز می‌شوم. آیه ای از «سوره توبه» که نقش بسته وارد می‌شوم. آیه ای از «سوره توبه» که خداوند در آن می‌فرماید: لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَْسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّوْحِيدِ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رَجُلٌ يَخْبُؤُنَ أَنْ يَنْصُرُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ أَسْخَرُ مِنْهُمْ هَذِهِ الْقَوْمُ الَّذِينَ كَفَرُوا. هرگز در آن جا مایست چرا که مسجدی که از روز نخستین بر پایه تقوا بنا شده سزاوارتر است که در آن [به نماز] ایستی [و] در آن مردانی اند که دوست دارند خود را پاک سازند و خدا کسانی را که خواهان پاکی اند دوست می‌دارد (۱۰۸).

بی شک حکمتی است در نقش بستن این آیه بر سردرب ورودی این مسجد-مدرسه که زیبایی آن را دوچندان کرده است. آرامشی عمیق به روح و جان آدمی تزریق می‌کند. ناخودآگاه چشم آدمی به این آیه می‌افتد و گویی برای ورود باید آن را زیر لب زمزمه کنیم. این آیه از کلام اله مجید آنقدر زیبا و رسا بر آس ورودی این مسجد نشسته که

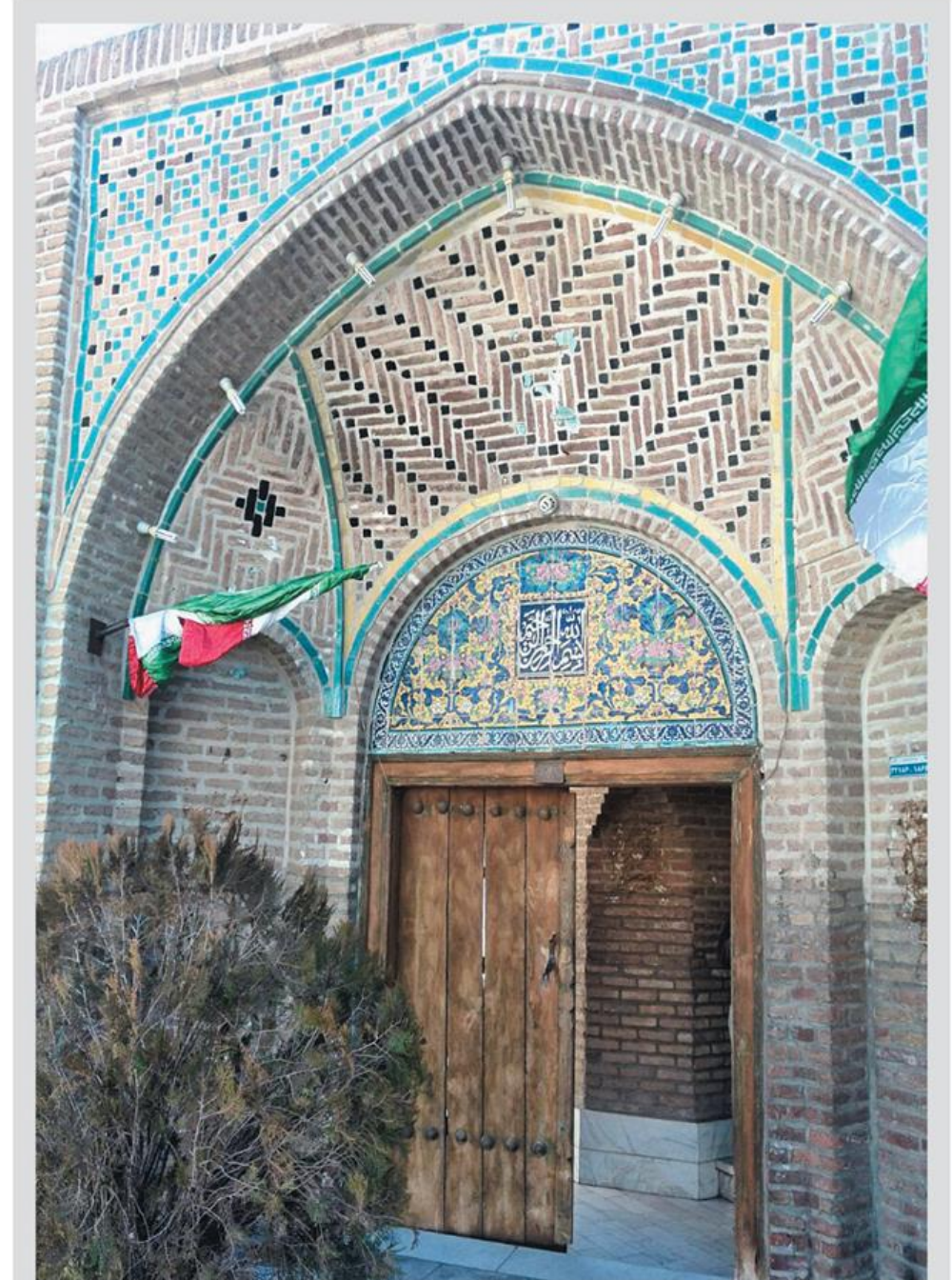
انسان هایی که پرورش آن ها می‌تواند در ترویج فرهنگ اسلامی تأثیر گذار باشد. این مسجد-مدرسه علاوه بر این که می‌تواند یکی از ظرفیت های تاریخی و گردشگری بهینه می‌نودری باشد، می‌تواند راهی هموار برای پرورش جوانانی صالح و درستکار که میراث داران علوم دینی هستند نیز باشد.

مسجد-مدرسه شیخ الاسلام در خیابان شهدای شهر قزوین قرار دارد، این مجموعه توسط یکی از بزرگان ترکمانیه به نام «آقاسی» بنا شد، از آنجا که حاج میرزا آقاسی، وزیر محمد شاه قاجار مدتی در این مدرسه تحصیل کرده، به مدرسه حاج میرزا آقاسی نیز مشهور بود.

در سال ۱۳۲۱ هجری قمری حاج میرزا مسعود شیخ الاسلام قزوینی به تجدید بنای آن پرداخت. مسجدی نسبتاً بزرگ با حیاطی کوچک جنب مدرسه ایجاد کرد که به همین مناسبت به مسجد-مدرسه مسعودیه شهرت یافت. حاج میرزا مسعود شیخ الاسلام قزوینی در سال ۱۳۲۸ هجری قمری به جرم طرفداری از محمدعلی شاه قاجار، توسط

انقلابیون مشروطه‌خواه به قتل رسید. حیاط اصلی مدرسه به شکل هشت ضلعی است و بیش از ۳۰ حجره در یک طبقه اطراف آن را فراگرفته و تمام حجره‌ها به جز حجره‌های ضلع شمالی، دارای ایوانچه مزین به رسمی‌بندی و کاشی کاری است و در ضلع شرقی، مقابل ایوان ورودی، ایوان دیگری دیده می‌شود که دو ستون در جلو دارد و در پس آن فضای گنبدداری است. این مجموعه وسیع دارای مساحت ۳ هزار و ۷۱۶ متر مربعی است که قسمت مسجد با آجر ساخته شده و پوشش طاق‌های آن نیز آجری و عاری از هر گونه تکلفات است؛ و ساختمان مدرسه نیز به طور کامل از آجر بوده و با گچ بندکشی شده است، درب ورودی مدرسه از جانب غربی است و پهلوی آن درب دیگری قرار دارد که به حیاط کوچک مدرسه و به مسجد راه دارد.

مسجد شیخ الاسلام به صورت شبستانی با ستون های سنگی ساخته شده و دارای محراب کاشیکاری شده است. پوشش مسجد طاق و تویزه آجری است.

در سال ۱۳۲۸ هجری قمری هنگام ورود انقلابیون گیلان به قزوین چند تن از مجاهدین گیلانی و ارمنی بانی مدرسه را به جرم طرفداری از محمد علی میرزا در خانه‌اش کشتند، اما گفته شد قتل میرزا مسعود برای ربودن جعبه یا صندوقچه جواهرات او بوده است و آرامگاه او در ضلع غربی حیاط پیغمبریه قرار دارد.

در حال حاضر این مجموعه همچون دیگر مدارس علمیه فعال شهر به فعالیت خود ادامه می‌دهد و نمادی زنده از شهر دارالمؤمنین است که محل تحصیل جمعی از طلاب محسوب می‌شود و قسمت مسجد نیز همچنان محل برگزاری نماز جماعت است.

اگر بخواهیم به موقعیت دقیق جغرافیایی این مسجد-مدرسه اشاره کنیم در انتهای کوچه‌ای پهن و بن بست کو تاهی در جانب شرقی خیابان شهدا (خیابان سپه) واقع شده است. خیابان شهدا به عنوان نخستین خیابان کشور نیز به تنهایی یک جاذبه گردشگری منحصر به فرد محسوب می‌شود. بنای مسجد-مدرسه شیخ الاسلام در سال ۱۳۲۱ هجری قمری توسط میرزا مسعود شیخ الاسلام قزوینی ساخته شد و به بنای مدرسه‌ای قدیمی مربوط به دوره قبل، الحاق شده است. مجموعه بنای مسجد-مدرسه شیخ الاسلام به شماره ۱۳۳۵ در فهرست میراث ملی به ثبت رسیده است.

مدرسه شیخ الاسلام از مدارس بلندمدت حوزه علمیه قزوین و تحت پوشش قوانین حوزه‌های علمیه قم و دارای مجوز سطح یک تا سه است و در حال حاضر طلاب قزوین بعد از گذراندن مقدمات در این مدرسه ساکن شده و ادامه تحصیل می‌دهند، این مدرسه دارای ۲۴ حجره، پنج مدرس با ۱۰۴ نفر طلبه در پنج پایه ۶ تا ۱۰ و ۶۵ نفر درس خارج خوان در فقه و اصول مشغول تحصیل هستند.

از آنجایی که در این پهنه مینودری تا چشم کار می‌کند، بنای زیبای تاریخی به جا مانده از نسل های مختلف وجود دارد از هر کدام این بناها که سخن به میان می‌آید، جز فرصتی برای بازدید از آن ها واژه ای نمی‌تواند حق مطلب را ادا کند. بهتر آن است که به چشم ببینیم و به جان و دل از زیبایی‌های تکرار نشدنی این میراث ارزشمند لذت ببریم. تمام بناهای تاریخی یادگار مردمانی است که روزگاری خوش و ناخوش را در آن گذرانده‌اند. چه بسا که از ما نیز این بناها تنها به یادگار بمانند. مسجد-مدرسه شیخ الاسلام نیز یکی از بناهایی است که نه تنها جنبه علمی و مذهبی دارد؛ بلکه فضایی دیدنی و تاریخی است که می‌تواند در فرصتی مناسب از آن بازدید به عمل آورد.

